

ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING ХИЗМАТ КЎРСАТИШ СОҲАСИДА ДХШНИНГ ТАШКИЛИЙ-ИҚТИСОДИЙ МЕХАНИЗМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЙЎНАЛИШЛАРИ

Жуманазаров Осербай Сейтмуратович
ҚҚДУ “Иқтисодиёт” кафедраси катта ўқитувчиси

Аннотация: Ушбу мақолада Қорақалпоғистон Республикасининг хизмат кўрсатиш соҳасида ДХШнинг ташкилий-иқтисодий механизмини такомиллаштириш йўналишлари хусусида сўз юритилади.

Калит сўзлар: минтақа, давлат-хусусий шерикчилик, давлат-ижтимоий шерикчилиги, лойиха, инфратузилма, хизматлар соҳаси, шартнома.

Аннотация. В данной статье рассматривается направления совершенствования организационно-экономического механизма государственно-частного партнёрства в сфере услуг Республики Каракалпакстан.

Ключевые слова: регион, государственно-частное партнёрство, государственно-социальное партнёрство, проект, инфраструктура, сфера услуг, договор.

Abstract. This article discusses the directions for improving the organizational and economic mechanism of public-private partnership in the service sector of the Republic of Karakalpakstan.

Key words: Region, public-private partnership, public-social partnership, project, infrastructure, service sector, contract.

Жаҳонда хизмат кўрсатиш ва сервис соҳаси янада ривожлантириш, унинг макроиқтисодий кўрсаткичларидаги улушини ошириш, айниқса COVID-19 пандемияси даврида жойларда аҳолини янги иш ўринлари билан таъминлаш, турмуш даражасини ошириш мақсадида хизмат кўрсатиш соҳаларини ривожлантиришнинг янги ташкилий-иқтисодий механизмларини ишлаб чиқишга қаратилган илмий изланиш ва тадқиқотларга эҳтиёж ортиб бормоқда. Шу жиҳатдан давлат-хусусий шерикчилиги (ДХШ) механизми асосида хизматлар соҳаси самарадорлигини ошириш, хизмат кўрсатиш тармоқларида ДХШ механизми юқори самара берадиган йўллари асослаш, маҳаллий, ҳудудий ва макроиқтисодий даражадага ДХШ механизмининг хизматлар соҳасига берадиган мультипликатив таъсирини инобатга олган ҳолда ушбу йўналишдаги илмий тадқиқотларга алоҳида эътибор қаратилган.

Тадқиқотда ўтказилган таҳлиллар натижаларига кўра, 2010-2020 йиллар давомида республикамиздаги каби Қорақалпоғистон Республикасида ҳам хизмат кўрсатиш ва сервис соҳаларини мунтазам ўсиш тенденциялари кузатилмоқда. Қорақалпоғистонда 2020 йилда 2010 йилга нисбатан транспорт

хизматлари – 4,4 марта, ахборот ва алоқа – 6,7 марта, савдо – 5,2 марта, таълимда – 5,8, молияда – 14,7 марта ҳамда соғлиқни сақлаш соҳасидаги хизматлар – 7,9 мартага ошган.

Бундан ташқари 2010 йилда Мўйноқ тумани 4,8 млрд.сўм (яъни республика бўйича кўрсатилган жами бозор хизматлари ҳажмидаги улуши 0,7%) кўрсаткич билан энг паст натижани, Нукус шаҳри – 384,6 млрд.сўм (57,3%), Қўнғирот – 53,8 млрд.сўм (8,0%), Хўжайли – 32,3 млрд.сўм (4,8%) кўрсаткичлари билан энг юқори натижани қайд этишган бўлса, 2020 йилда деярли шу тенденция такрорланиб Нукус шаҳри – 2 451,3 млрд.сўм (62%), Қўнғирот – 460,2 млрд.сўм (11,6%), Тўрткўл – 164,8 млрд.сўм (4,2%) туманлари энг юқори ўринларни банд этишган. Шунингдек, Қўнғирот, Нукус шаҳри, Тўрткўл ҳамда Хўжайли туманларида кўрсатилган бозор хизматлари ҳажми 2020 йилда 2010 йилга нисбатан мос равишда 8,6, 6,4, 5,2, 4,3 марта ошганини кўришимиз мумкин.

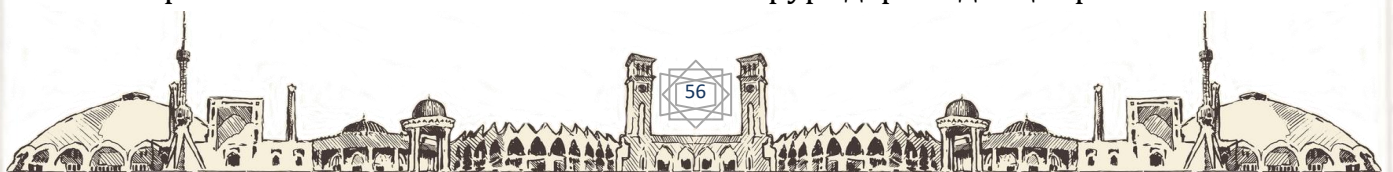
Аҳоли жон бошига тўғри келадиган бозор хизматлари ҳажми 2010 йилда 405,1 минг сўмни ташкил этган бўлса 2020 йилга келиб бу кўрсаткич 2 077,4 минг сўм, яъни ушбу давр мобайнида Қорақалпоғистон бўйича аҳоли жон бошига кўрсатилган хизматлар ҳажми 5,1 мартага ошган.

Таҳлилларимизга кўра, 2006-2019 йиллар оралиғида Қорақалпоғистон Республикаси хизматлар соҳаси ЯХМда энг асосий улушни Нукус шаҳри 46,6-59,9 фоиз билан эгаллайди, яъни республикадаги умумий хизматларнинг 2/3 қисми, ёки қарийб 60 фоизи айнан маъмурий марказ бўлган Нукус шаҳри улушига тўғри келади. Қўнғирот тумани улуши 11,4 фоизни, Тўрткўл ва Хўжайли туманлари улуши эса мос равишда 4,5 ва 4,4 фоизларга тенг.

Қорақалпоғистонда хизматлар соҳасини ҳудудлар кесимида номутаносиблик ва беқарорлик албатта аҳоли турмуш даражасига таъсир қилади ва уни нақадар юқори ёки паст эканлигидан далолат беради. Шунинг учун Қорақалпоғистон Республикасида хизматлар соҳасини ривожлантиришга табақалашган ҳолда ёндошувларни ишлаб чиқиш мақсадга мувофиқ.

Маълумки, республикамиздаги каби Қорақалпоғистон Республикасида ҳам мактабгача таълим тизимини тубдан ислоҳ қилиш ва такомиллаштириш, мактабгача таълим ташкилот (МТТ) ларини давлат томонидан бошқаришнинг самарали тизими яратилиб, моддий-техника базасини мустаҳкамланди, Қорақалпоғистон Республикаси Мактабгача таълим вазирлиги ташкил қилинди.

Аммо, ўтказилган таҳлилларга кўра, МТТларини қуриш-таъмирлаш ишларини ташкил этиш, моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, ҳудудларни ободонлаштириш, санитария-гигиена талабларига риоя этилишини таъминлаш борасидаги ваколатли давлат органларининг фаолияти айниқса жойларда ҳамон паст даражада эканлиги ҳамда давлат МТТлари инфратузилмаси ва моддий-техника базасининг ҳолати замон талабларига тўлиқ даражада мос келмаслиги ва мамлакат аҳолисининг ўсиб боришини эътиборга олганда болаларнинг мактабгача таълим билан зарур даражада қамраб олинишини

таъминлаш имконини бермаяпти. Шу сабабли, республикамиз ҳукумати, шахсан Президент томонидан 2030 йилгача бўлган даврда болаларни МТТларга қамрови даражасини 80 фоизгача ошириш, умумий қамровда ДХШ асосидаги МТТларнинг улуши 75 фоизга ошириш устувор вазифа қилиб белгиланди.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Постановление Президента Республики Узбекистан от 20 октября 2018 года ПП-3980 “О первоочередных мерах по созданию правовой и институциональной базы развития государственно-частного партнерства”. - <https://lex.uz/docs/4007891?otherlang=1>
2. Khalmuratov K. P. (2021). Issues of Application of Public-Private Partnership Mechanism in Educational Services Sphere. Annals of the Romanian Society for Cell Biology, 25(2), 08–20. Retrieved from
3. <http://annalsofrscb.ro/index.php/journal/article/view/900>
4. Қорақалпоғистон Республикаси Давлат статистика бошқармаси ҳамда туризмни ривожлантириш бошқармаси маълумотлари.
5. Халмуратов К.П. Қорақалпоғистон республикасида хизматлар соҳасида давлат-хусусий шерикчилигининг ташкилий-иқтисодий механизмини такомиллаштириш. Иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа докторлиги (PhD) диссертацияси. Нукус. 2021

